

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående anslag för bidrag till arvoden åt skolläkare vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor.

(1:a avd.)

I två inom riksdagen väckta och till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 229 av herrar *Carlström* och *Mannerskantz* samt II: 372 av herr *Norup m. fl.*, har hemställts att riksdagen måtte såsom bidrag till arvoden åt skolläkare vid statsunderstödda lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kronor.

I fråga om de skäl som anförts till stöd för motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

I detta sammanhang får utskottet anmäla att från jordbruksdepartementet överlämnats skrivelse den 26 februari 1946 av *lantbruksstyrelsen*, däri styrelsen hemställt om att ett belopp av 12 000 kronor måtte ställas till förfogande för bestridande av bidrag till arvoden åt skolläkare vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor. Till stöd för framställningen har styrelsen anført följande.

I bilagan till 1946 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 201, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Folkhögskolor: Bidrag till arvode åt skolläkare för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

I underdånig skrivelse den 22 september 1945 hade kungl. skolöverstyrelsen — under erinran om att 1944 och 1945 års riksdagar fattat beslut om en utbyggnad och rationalisering av den skolhygieniska verksamheten vid folk- och småskolor, högre folkskolor, folk- och småskoleseminarier, allmänna och kommunala läroverk, blind- och dövstumskolor samt tekniska läroverk — framlagt utredning och förslag i samma avseende beträffande folkhögskolorna.

Överstyrelsens förslag innebär, att skolhälsovården vid folkhögskolorna skulle ordnas på i huvudsak samma sätt som vid nyssnämnda läroanstalter. Skolläkare och skolsköterskor skulle anställas och statsbidrag skulle enligt förslaget utgå med hela kostnaderna för arvoden åt skolläkare och skolsköterskor. Övriga kostnader skulle bäras av skolornas huvudmän. Överstyrelsen hade föreslagit arvodet till skolläkare till fem kronor för envar under verksamhetsåret inskriven elev eller tillhoppa 34 000 kronor. Till ar-

vode åt skolsköterska beräknades ett genomsnittligt belopp av 180 kronor per år och skola eller tillhopa 12 000 kronor. Det sammanlagda statsbidraget till ifrågavarande verksamhet beräknades sålunda till (34 000 + 12 000 =) 46 000 kronor.

Överstyrelsen erinrade vidare om att 24 av folkhögskolorna delvis hade gemensamma lokaler med vissa lantmanna- och lanthushållsskolor men ansåg det falla utom ramen för överstyrelsens verksamhetsområde att taga upp frågan om hälso- och sjukvården vid dessa under kungl. lantbruksstyrelsens överinseende stående skolor.

I yttrande över skolöverstyrelsens ovannämnda förslag hade statskontoret funnit en reglering av den skolhygieniska verksamheten vid folkhögskolorna önskvärd men — under erinran att 24 folkhögskolor hade gemensamma lokaler med lantmanna- och lanthushållsskolor — ifrågasatt, huruvida icke spörsmålet om den skolhygieniska verksamheten vid dessa sinsemellan likartade skolyper borde upptagas till behandling i ett sammanhang.

Enligt ovanberörda punkt i bilagan till 1946 års statsverksproposition har föredragande departementschefen, som ansett det särskilt behövt, att en allmän läkarundersökning med tuberkuloskontroll komme till stånd vid kursernas början, ansett sig endast böra förorda, att staten lämnar bidrag till kostnaderna för anställande av skolläkare och föreslagit, att arvudet till skolläkaren borde utgå med ett minimibelopp av tre kronor per elev och år, vilket minimiarvode helt borde bestridas av statsmedel.

I likhet med folkhögskolorna äro lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolorna internatskolor, vilket torde medföra större risker i sanitärt avseende till exempel beträffande tuberkulos än för elever vid skolor av annan typ.

Såsom skolöverstyrelsen anfört hava icke mindre än 24 under lantbruksstyrelsens överinseende stående skolor (8 lanthushållsskolor och 16 lantmannaskolor) allt fortfarande lokaler gemensamt med folkhögskolor och det synes lantbruksstyrelsen önskvärdt, att, såsom statskontoret ifrågasatt, frågan om den skolhygieniska verksamheten vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna och vid folkhögskolorna upptoges till behandling i ett sammanhang.

Den nuvarande skolhygieniska verksamheten vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna kan, att döma av en utav lantbruksstyrelsen verkställd undersökning, sägas i huvudsak hava tagit sikte på sjukvårdande uppgifter, under det att hälsovården av framför allt ekonomiska skäl trängts i bakgrunden. Den läkarundersökning, som vid ett flertal skolor företages vid kursernas början, har haft till huvudsakligt syfte att avgöra frågan om elevernas deltagande i gymnastik.

Vid de 6 statsunderstödda lantbruksskolorna med 212 elever hava under läsåret 1944/45 2 skolor haft årsanställd skolläkare och de övriga 4 skolorna anlitat läkare mot arvode efter prestation. Medelkostnaden för läkare och medicin vid ifrågavarande skolor har under sagda läsår uppgått till 12 kronor 45 öre per elev.

Vid de 48 statsunderstödda lantmannaskolorna uppgick det totala elevantalet under förut nämnda läsår till 2 036. Från 2 skolor saknas uppgifter, men av de övriga 46 skolorna hava endast 4 haft skolläkare anställd mot årsarvode. 34 skolor hava anlitat läkare mot arvode per prestation. Vid 8 skolor har läkare icke anlitats, utan eleverna hava själva vid behov fått uppsöka läkare.

Medelkostnaden för de 38 lantmannaskolor, som anlitat läkare, uppgår till 5 kronor 10 öre per elev och år.

Vid de 40 lanthushållsskolorna uppgick det totala elevantalet för läsåret

1944/45 till 1 364. Endast 3 skolor hava haft skolläkare anställd mot årsarvode och 23 skolor hava anlitat läkare mot arvode per prestation. 13 skolor synas icke hava haft någon ordnad sjukvård, utan eleverna hava på eget initiativ fått anlita läkare vid behov och själva svara för kostnaderna. Uppgift saknas från lanthushållsskola.

Medelkostnaden för de 26 lanthushållsskolor, som anlitat läkare, uppgår till 2 kronor 60 öre per elev och år.

Medelkostnaden är som framgår av ovanstående betydligt större vid lantbruksskolorna än vid lantmanna- och lanthushållsskolorna, vilket bland annat torde sammanhånga med lantbruksskolornas längre kurser.

Vid flertalet av de lantmanna- och lanthushållsskolor, som anlitat läkare, har läkarvården i regel bestått i en undersökning av eleverna vid kursens början för att avgöra frågan om elevernas deltagande i gymnastik samt läkarvård åt eleverna vid utbrutna epidemier. Därutöver hava eleverna i regel själva fått vidkännas kostnaderna för sin sjukvård.

Vid vissa skolor har under senare år ordnats tuberkuloskontroll, som i en del fall betalats av landstingen.

Under de 5 senaste läsåren hava 3 tuberkulosfall inträffat vid 2 lantbruksskolor, 24 fall vid 13 lantmannaskolor och 9 fall vid 7 lanthushållsskolor.

I likhet med vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande folkhögskolorna synes enligt lantbruksstyrelsens mening arvodet till skolläkare vid lägre lantbruksundervisningsanstalt böra utgå med ett minimibelopp av tre kronor per elev och år och kostnaderna för detta minimiarvode helt bestridas av statsmedel. Då antalet elever vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna för läsåret 1944/45 uppgick till sammanlagt 3 612, skulle medelsbehovet för ändamålet uppgå till 10 836 kronor. Då emellertid elevantalet redan under innevarande läsår rätt väsentligt kommer att överstiga det för läsåret 1944/45 angivna antalet, synes anslaget för budgetåret 1946/47 böra beräknas till 12 000 kronor.

På hemställan av statsutskottet (utlåtande nr 8 p. 197) har riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning rörande folkhögskolorna.

Såsom motionärerna och lantbruksstyrelsen framhållit göra sig de skäl som föranlett Kungl. Maj:ts framställning rörande skolhälsovården vid folkhögskolorna gällande med lika styrka beträffande lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolorna. Sålunda äro samtliga ifrågasvarande skolor av typen internatskolor och de rekrytera sina elever från samma befolkningsgrupper. Bristerna och behoven med avseende på den skolhygieniska verksamheten äro av allt att döma ensartade för dessa landsbygdens skolor. Vidare bör beaktas att 24 av folkhögskolorna delvis ha gemensamma lokaler med vissa lantmanna- och lanthushållsskolor, ett förhållande som näppeligen bör tillåta olika behandling av eleverna i hälsovårdshänseende.

Med hänsyn till det anförda vill utskottet tillstyrka att staten lämnar bidrag till kostnaderna för anställande av skolläkare vid nämnda lantbruksundervisningsanstalter enligt i huvudsak enahanda grunder som tillämpas i fråga om folkhögskolorna. Då antalet elever vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolorna för närvarande utgör sammanlagt omkring 3 600 och arvodet till skolläkaren torde liksom vid folkhögskolorna böra utgå

Utskottet.

med ett minimibelopp av tre kronor per elev och år, skulle medelsbehovet för budgetår uppgå till 10 800 kronor. Emellertid torde knappast skolläkare komma att genast anställas vid samtliga skolor, varför det torde vara tillräckligt, därest det av motionärerna beräknade förslagsanslaget, 8 000 kronor, ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för ändamålet under budgetåret 1946/47.

På Kungl. Maj:t torde böra få ankomma att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av de likalydande motionerna I: 229 och II: 372 till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare å riksstaten för budgetåret 1946/47* under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 8 000 kronor.

Stockholm den 4 april 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Gabrielsson, Anderberg, Nils Olsson, Näslund, Dahlström, Svedberg* och *Hagman* samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Andersson i Tungelsta, Gustafson i Vimmerby, Andersson i Surahammar, Larsson i Karlstad, Svensson i Ljungskile, Andersson i Hyssna* och *Johansson i Torp*.
